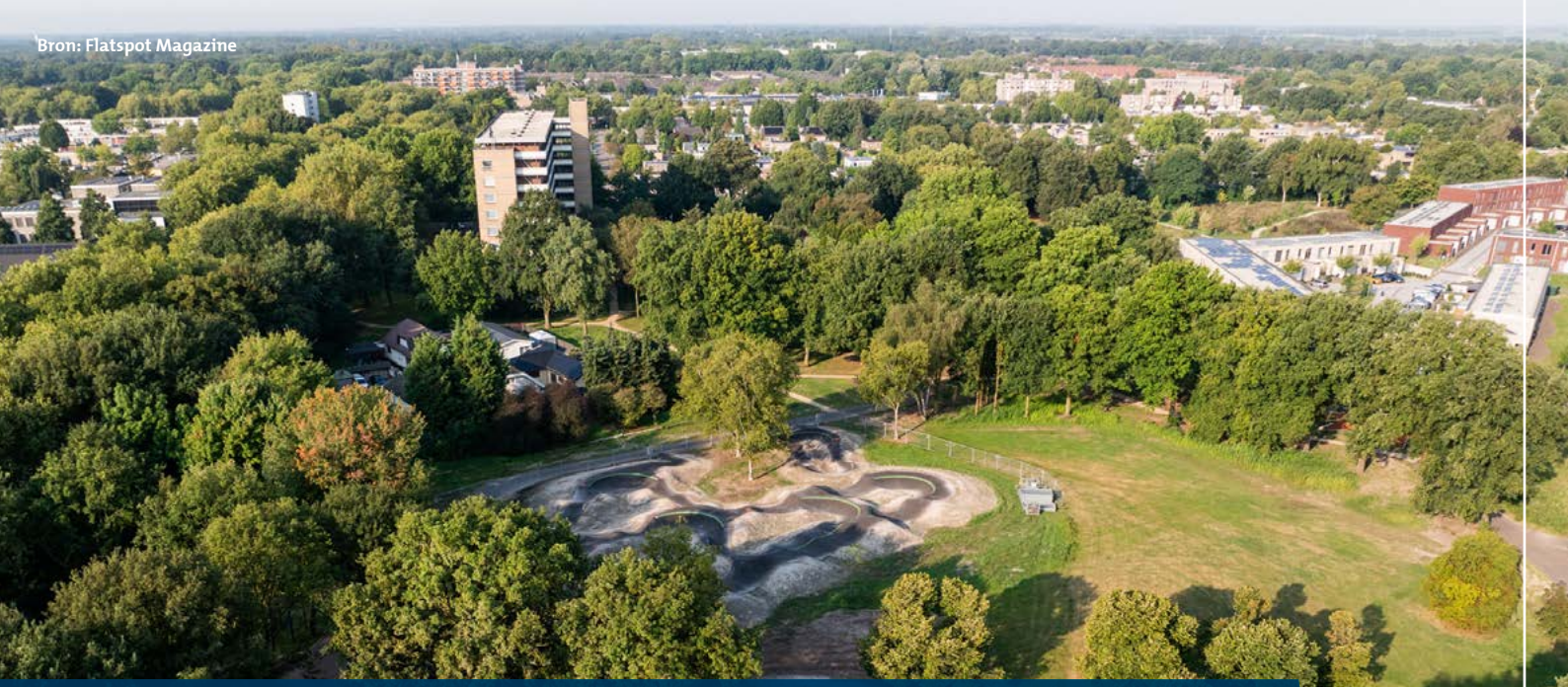
Bron: Flatspot Magazine

Gezondheidsvisie gemeente Oss 2026-2040

Gezond in Oss

Gemeente Oss

Inleiding: Het waarom van deze visie, feiten & cijfers en missie

Waarom deze visie?

Een gezond en gelukkig leven voor iedere inwoner in gemeente Oss. Daar zetten we ons samen met inwoners en organisaties voor in. Een goede gezondheid stelt mensen in staat het leven te leiden dat ze wensen. Als je gezond leeft, voel je je fit, zit je lekker in je vel en heb je meer tijd om van het leven te genieten. 75% van de inwoners ervaart de gezondheid als goed (bron: GGD Brabantscan). Maar er zijn ook trends waar we ons zorgen over maken. Gemeente Oss 'scoort' op meerdere onderwerpen slechter dan in de regio. Dat vraagt om acties. Het is nodig om in te zetten op een gezondere toekomst. De Wet publieke gezondheid (Wpg) biedt ons daar de wettelijke basis voor. Met deze visie hebben we een stevig fundament om in te zetten op een gezonder leven voor iedere inwoner.

Ontwikkelingen gemeente Oss

Percentage inwoners met overgewicht

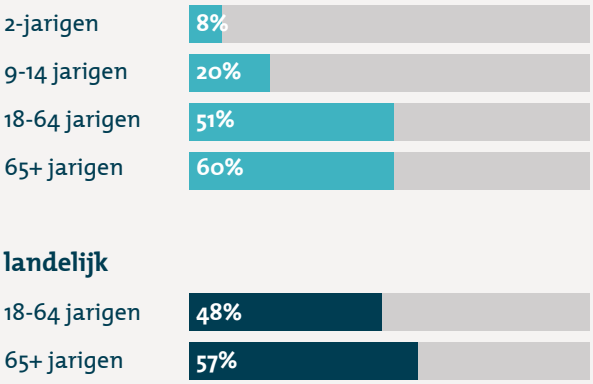

Percentage volwassen inwoners dat voldoet aan de beweegnorm:

Het gemiddelde percentage rokers

Percentage eenzaamheid onder volwassenen

Percentage jongeren dat vaak suïcidegedachten heeft:

Percentage volwassenen dat wel eens suïcidegedachten heeft

percentage jongeren dat mentale gezondheid als slecht ervaart

Percentage volwassenen dat overmatig alcohol gebruikt

Percentage drugsgebruik onder jongeren

Percentage huishoudens met problematische schulden

Gevoel van onvoldoende sociale samenhang in de buurt

Bronnen: GGD Brabantscan, SKIP-monitor, Nederlands Jeugdinstituut en waarstaatjegemeente.nl

Missie

We willen dat iedere inwoner in de gemeente Oss gezond en gelukkig is; dat de kwaliteit van leven van zoveel mogelijk inwoners zo hoog mogelijk is. We zetten ons samen met inwoners en organisaties in om een gezond leven mogelijk te maken. We willen dat de maatschappij meer aandacht heeft voor een gezond leven. Dat iedereen beseft dat hij/zij iets aan (het voorkomen van) gezondheidsproblemen kan doen. En daarnaar handelt. Dat gezond leven de norm wordt. Goed mee kunnen doen en lekker in je vel zitten, daar draait het om. Helaas is dat niet voor iedereen vanzelfsprekend. We zetten daarom in op preventie: het voorkomen dat gezondheidsproblemen ontstaan of verergeren.

De gemeente bepaalt niet hoe iemand leeft of wat hij/zij doet. Maar gemeente en organisaties hebben wel een belangrijke rol en verantwoordelijkheid in het faciliteren, stimuleren en ondersteunen dat inwoners eenvoudiger een gezonde keuze kunnen maken. We streven naar een omgeving waarin gezond leven makkelijker is. We werken aan stress verlagende omstandigheden en creëren kansen voor zoveel mogelijk inwoners. We beschermen inwoners tegen ongezonde invloeden. We willen meer gezonde keuzes en meedoen mogelijk maken.

Om dat te bereiken is verbinding, een integrale aanpak en het gesprek voeren met elkaar belangrijk. En dat vraagt om een lange adem, vandaar dat we kiezen om deze gezondheidsvisie tot 2040 vast te stellen. Op basis van deze visie maken we een uitvoeringsplan gezondheid. Dat evalueren en updaten we elke twee jaar.

We werken aan drie speerpunten

1. Verbinding met en tussen organisaties. We brengen een beweging op gang naar een gezonder Oss (fysiek en online). We versterken gezondheidsinitiatieven in wijken, dorpen en buurten;
2. Verbinding op inhoud: We zetten in op de volgende vijf thema's waarin de focus ligt op de aanpak van gezondheidsachterstanden: een kansrijke start; gezonde leefstijl; mentale kracht en weerbaarheid; prettige woon-, school- en werkomgeving; groene en beweegvriendelijke leefomgeving;
3. Verbinding tussen specialismen in het gemeentehuis: we geven gezondheid een hoge prioriteit in nog te ontwikkelen visies, beleidskaders en plannen binnen het sociaal domein, veiligheidsdomein, economisch domein en ruimtelijk domein.

Binnen elk speerpunt ligt onze focus bij de aanpak van kansenongelijkheid en gezondheidsachterstanden. Dat betekent onder andere dat we extra aandacht hebben voor inwoners die moeite hebben met rondkomen. En inwoners die (chronische) ongezonde stress ervaren. Daarom investeren we meer in aandachtswijken, zoals Schadewijk en Ruwaard, waar relatief meer inwoners wonen die moeite hebben met rondkomen en/of (chronische) ongezonde stress ervaren. We investeren ongelijk om gelijke kansen te bieden aan alle inwoners. Ook zijn we extra alert bij inwoners die relatief vaker gezien (chronische) ongezonde stress ervaren, zoals inburgeraars, arbeidsmigranten, inwoners die dak- en thuisloos zijn, inwoners die laaggeletterd zijn of een fysieke/mentale beperking hebben.

Waarom 'aanpak gezondheidsachterstanden' en wat verstaan we daaronder?

De gezondheidsverschillen nemen toe. Mensen met een laag inkomen leven gemiddeld 21 jaar minder lang in goed ervaren gezondheid dan mensen met een hoog inkomen. Uit onderzoek (Deloitte 2023) blijkt dat ruim de helft van de huishoudens financieel kwetsbaar is. Mensen met een lage sociaaleconomische positie (SEP) hebben een onzekerder bestaan, meer (chronische) ongezonde stress en minder inkomen vergeleken met mensen in een hogere SEP (bron: Pharos). Zij wonen vaker in de slechtste woningen en de meest versteende wijken of buurten. Zij hebben niet altijd de kennis of vaardigheden en mogelijkheden om de gezondere keuze te maken. Voor hen is de gezonde keuze niet makkelijk bereikbaar of vaak is die keuze er niet eens. Uit de landelijke 'Nieuwe preventiestrategie' (2025) blijkt ook: 'Er is een duidelijke link tussen iemands SEP of het hebben van een beperking en diens gezondheid en leefstijl. Ze worden vaker ziek, hebben een hogere kans op verslaving, eten ongezonder en bewegen minder. Daar valt veel gezondheid te winnen.' Begrijpend communiceren van professionals richting inwoners is daarbij belangrijk.

Gedachtegoed positieve gezondheid en Samenwerkwijze

We benaderen gezondheid vanuit het gedachtegoed positieve gezondheid. Dat focust zich op wat mensen wél kunnen en wat hun leven betekenis geeft. Dat betekent dat we kijken met een brede blik op gezondheid, waarbij gezondheid veel meer is dan niet ziek zijn. Gezondheid draait om het vermogen van mensen om met de lichamelijke, emotionele en sociale uitdagingen in het leven om te gaan. Mensen willen zelf de regie hebben op hun leven. Ze willen eigen beslissingen kunnen nemen. Positieve gezondheid is uitgewerkt in zes dimensies: lichaamsfuncties, mentaal welbevinden, zingeving, kwaliteit van leven, meedoen en dagelijks functioneren.' (Bron: https://www.iph.nl/). De manier waar op we werken in gemeente Oss is volgens de Samenwerkwijze. Waarbij het gaat om de vraagverheldering van de inwoner en het breed kijken naar alle leefgebieden.

Bron: Tim Zwijsen

Drie speerpunten

1. Verbinding met en tussen organisaties

We werken samen met organisaties, zoals ondernemers, verenigingen, stichtingen, vrijwilligersorganisaties, overheidsdiensten, raden, het onderwijs en zorginstellingen. Zij zetten waardevolle activiteiten en projecten op voor een gezond leven voor inwoners. Hoe mooi is het als we deze een podium geven? Zodat organisaties meer van elkaar weten wat er gebeurt of welke inspirerende projecten bij een andere organisatie plaatsvinden. Zodat het belang van gezondheid bij iedereen op het netvlies komt, ook bij organisaties die daar niet of minder mee bezig zijn. Daarom willen we inzetten op samenwerking en verbinding. Wij hebben daarin een aanjagende rol. Wat we nu al doen en een duidelijke meerwaarde heeft, willen we beter zichtbaar maken en uitbreiden naar andere wijken, dorpen, buurten of organisaties.

We brengen een beweging op gang naar een gezonder Oss (fysiek en online)

We werken aan een gezond leven en een gezonde sociale, fysieke omgeving. Hoe meer organisaties zich daarvoor inzetten, hoe groter de kans is dat we impact kunnen maken. Daarom zetten we een fysiek en online platform op voor organisaties uit onze gemeente. Organisaties die zich inzetten voor een gezonder Oss en dat willen laten zien aan inwoners en andere organisaties, kunnen zich daarbij aansluiten. Samenwerken voor een gezonder Oss is ook duurzamer, energieker en saamhoriger.

Wat willen we bereiken?

Elk jaar sluiten minimaal tien nieuwe organisaties zich aan bij het platform. In 2040 willen we dat minimaal 150 organisaties uit de gemeente zijn aangesloten bij het platform. Zij vormen met elkaar een netwerk. Het is een groeiend platform. Hoe meer organisaties aansluiten, hoe groter ons gezamenlijke bereik is. En hoe meer organisaties zich inzetten voor een gezonder Oss, hoe groter onze impact en het effect op inwoners. We willen dat meer organisaties het besef hebben dat ze ook een rol hebben in het gezonder maken van Oss. In eerste instantie ligt daarbij onze focus op organisaties waar veel inwoners komen, zoals het onderwijs, sportaanbieders, cultuuraanbieders, natuurorganisaties, woningbouwcorporaties, zorgaanbieders, welzijn, horeca, supermarkten en werkgevers. Via die organisaties bereiken we zo veel mogelijk inwoners.

Hoe doen we dat?

- Het platform organiseert ontmoetingen tussen geïnteresseerde organisaties die actief zijn in Oss. Daardoor maken we meer organisaties in Oss enthousiast voor onze missie;
- Het platform deelt succesvolle initiatieven met elkaar. De organisaties hebben veel expertise, ervaringen en goede voorbeelden die ze kunnen delen;
- Het platform komt regelmatig bij elkaar, deelt kennis en inspireert elkaar via kennis-, leer- en netwerksessies;
- De beweging brengen we zowel fysiek als online op gang. Het platform is actief via een (eigen) website;
- Het platform promoot verhalen van inwoners en activiteiten van organisaties uit wijken, dorpen en buurten via sociale media;
- We volgen eenzelfde soort voorbeelden uit andere gemeenten, zoals:
  - Gemeente Nijmegen via het platform': *Wij zijn groen gezond en in beweging Nijmegen (Home)*
  - Gemeente Eindhoven via het platform STAP naar gezonder: *Homepage - DE STAP naar gezonder*

We versterken gezondheidsinitiatieven in wijken, dorpen en buurten

Professionals en vooral inwoners hebben zelf vaak een goed beeld van wat er nodig is, voor henzelf en voor hun omgeving. Bewoners kennen hun wijk het beste. Inzetten op buurtinitiatieven loont omdat ze de leefbaarheid verbeteren, de sociale cohesie versterken, en bijdragen aan een veiliger en gezonder woonklimaat.

Wat willen we bereiken?

- Gezondheidswinst in wijken, dorpen en buurten door bewonersinitiatieven gericht op een gezondere inwoner;
- Gezondheidswinst bij inwoners doordat professionals in de wijken, dorpen en buurten elkaar onderling kennen.

Hoe doen we dat?

- We stimuleren bewonersinitiatieven gericht op gezonde inwoners, met ondersteuning van professionals. We investeren daarom in verbindingen in de buurt voor gezond samenleven tussen professionals en inwoners;
- We stimuleren nieuwe en versterken huidige lotgenotencontacten. In contact met lotgenoten krijgen mensen het gevoel er (weer) toe te doen. Daardoor gaan ze gemakkelijker nieuwe relaties aan, omdat ze zich veiliger voelen en ruimte ervaren om zichzelf te zijn;
- We willen dat professionals binnen een wijk, dorp of buurt die zich inzetten voor een gezonder Oss, meer onderling contact hebben. Zie het als een buurtnetwerk of buurtverbinding. Dat ze van elkaar weten wat ze doen. Er is al veel en er gebeurt al veel in wijken, dorpen en buurten. Door elkaar te kennen, weten ze van elkaar wat er speelt. En groeit het vertrouwen in elkaar. Denk daarbij aan organisaties zoals welzijn, sportbedrijf en -aanbieders, thuiszorg, gezondheidsdienst, huisartsenpraktijk, apotheek, supermarkt, (para)medici, horeca, bibliotheek, onderwijs, ondernemers, zorginstelling, cultuuraanbieders en politie.
- Om te bepalen waar ze het beste op kunnen inzetten, willen we dat bij nieuwe op te richten projecten en activiteiten professionals:
  - » Inspringen op de behoefte van inwoners;
  - » Nagaan op welke thema's enthousiasme is;
  - » Nagaan welke vergelijkbare projecten en activiteiten en succesvolle bewezen effectieve interventies uit andere wijken, dorpen, buurten of gemeentes er al zijn;
  - » Gebruik maken van cijfers (bijvoorbeeld wijkfoto Oss).
- We investeren meer in kwetsbare wijken, dorpen of buurten, waar soms minder initiatieven zijn vanuit inwoners zelf.

Bron: René Nelissen

2. Verbinding op inhoud

In dit speerpunt laten we via vijf thema's zien waar we inhoudelijk op inzetten. Deze thema's sluiten aan bij verschillende gemeentelijke visies en beleidskaders, zoals de Omgevingsvisie, de visie Sociale Basis, de Sport- en beweegvisie, het beleidskader aanpak geldzorgen en het Integraal jeugdbeleid. Vanuit die plannen werken organisaties ook aan de gezondheid van inwoners. Daarnaast kijken we waar we invloed op hebben. We hebben een belangrijke rol in het bevorderen van gezond gedrag en gezonde leefstijl. We werken aan stress verlagende factoren en streven ernaar dat de gezonde keuze de makkelijke keuze wordt. De leefomgeving heeft hierin een ondersteunende rol en dient als een middel om gezond gedrag en welzijn te stimuleren.

Kansrijke Start

De eerste 1.000 dagen zijn de belangrijkste dagen voor een gezond leven. Elk kind verdient een goede start. 1 op de 6 kinderen heeft een minder kansrijke start in het leven door een vroeggeboorte, een laag geboortegewicht en blootstelling aan stress, rook, ongezonde voeding of gebrek aan liefdevolle aandacht (bron: Ministerie van VWS). De omgeving (gezin en netwerk) waarin een kind wordt geboren, opgroeit en zich ontwikkelt, bepaalt in grote mate de kansen voor later. Waar iemands wieg staat, heeft invloed op de keuzes die hij/zij later maakt of kan maken. Als dat in een gezin is dat moeilijk rondkomt, heeft dat verstrekkende gevolgen voor later. Daarom ligt onze focus op die doelgroep. Dit thema loopt van -10 maanden tot 4 jaar en hun jonge ouders.

Wat willen we bereiken?

- Het aantal gezond geboren baby's neemt toe. Dat betekent dat meer vrouwen gezond zwanger worden. Daarvoor hebben we extra aandacht voor inwoners in een kwetsbare positie die bestaansonzekerheid ervaren over wonen, inkomen, werk en hoe zij mee kunnen doen in de samenleving;
- Meer jonge ouders werken aan een gezonde leefstijl tijdens de zwangerschap en direct na de geboorte. Een gezonde leefstijl blijft vaak achter als een kind is geboren;
- Meer aanstaande en jonge ouders zijn mentaal gezond en hebben de kennis over opvoedvaardigheden;
- Minder onbedoelde zwangerschappen, bijvoorbeeld via seksuele voorlichting op scholen.

Hoe doen we dat?

- We werken samen in de coalitie Kansrijke Start. Met daarin organisaties zoals verloskundigen, kraamzorg, kinderopvang, gezondheidsdienst, ziekenhuis, welzijn en gemeente. Binnen dit thema is het namelijk essentieel dat het medisch en sociaal domein samenwerken. Maar we zoeken ook naar verbindingen met andere organisaties, zoals bibliotheek of het zwembad;
- We bevorderen de gezondheid en het welbevinden (onder andere gezonde leefstijl en spraak-taalontwikkeling) van het jonge kind. Hiervoor zijn al vele projecten en activiteiten. Die willen we eerst kenbaar maken bij meer professionals, voordat we met nieuwe aan de slag gaan;
- We stimuleren professionals die werkzaam zijn binnen dit thema (ook) gebruik te maken van activiteiten en projecten binnen het sociaal domein die bedoeld zijn voor een kansrijke start;
- We betrekken aanstaande en jonge ouders om te weten welke thema's actueel zijn of waar zij tegenaan lopen. Om daar vervolgens met de coalitie actie op te ondernemen.

Gezonde leefstijl

Gezonde leefstijl komt met name door gezond gedrag. Dat betekent voldoende bewegen, gezonde voeding, verantwoord alcoholgebruik en niet roken (bron: Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu, hierna RIVM). Ook verantwoord schermgebruik is belangrijk. Daarom laten we zien wat invloed heeft op een gezonde leefstijl. We investeren in gezond aanbod. Het zijn vaak de kleine aanpassingen van vaste routines die het verschil kunnen maken. Maar ook door gezond aanbod te creëren. Bij leefstijl speelt ook het volgende een rol: goed slapen, jezelf ontwikkelen, elkaar ontmoeten, seksualiteit, muziek luisteren, muziek beoefenen, zingen, genieten van de kleine dingen, lezen, culturele activiteiten bezoeken, zingeving, verantwoord gamen en keuzes die iemand maakt in het leven.

Belangrijk binnen dit thema zijn gelijke kansen voor alle kinderen en jongeren in de gemeente om gezond op te groeien. Sport, bewegen, natuur en cultuur zijn voor deze doelgroep krachtige instrumenten. De basis voor een actieve en gezonde leefstijl wordt gelegd in de jeugd.

Wat willen we bereiken?

- Meer inwoners sporten en bewegen en doen vaker mee aan cultuur. Dit leidt op de eerste plaats tot een meer actieve leefstijl, maar versterkt ook de sociale basis door ontmoeten en samendoen;
- Meer inwoners met een gezond gewicht in alle leeftijdscategorieën;
- Meer kinderen eten groente en fruit;
- Meer kinderen drinken water in plaats van suikerhoudende drankjes;
- Meer inwoners voldoen aan de alcoholrichtlijn;
- Meer jongeren hebben verantwoord schermgebruik en sociale media gebruik;
- Minder inwoners roken en vapen;
- Minder jongeren gebruiken drugs;
- De gezonde keuze is aantrekkelijker, eenvoudiger en toegankelijker. Het ongezonde is minder aantrekkelijk, moeilijker en ontoegankelijker.

Hoe doen we dat?

- Buurtsport- en cultuurcoaches in de wijk spelen een belangrijke rol binnen een gezonde leefstijl. Daarom zetten we hen in om inwoners te stimuleren om vaker/meer mee te doen aan sport, bewegen, natuur en cultuur;
- Samen met zorg- en welzijnsorganisaties laten we kwetsbare inwoners kennis maken met passend sport, beweeg-, natuur- en cultuuraanbod in de wijk;
- We stimuleren sport- en cultuuraanbieders gezond voedsel en non-alcoholdrankjes de norm te maken. Ook vragen we hen het belang van water drinken in plaats van suikerhoudende drankjes te promoten;
- In Oss werken we aan een rookvrije en vapevrije gemeente. We starten met een verbod op roken en vapen waar kinderen komen, zoals speeltuinen en sportaccommodaties, zodat kinderen minder in aanraking komen met rook;
- We werken aan het denormaliseren (= niet normaal vinden) van drugsgebruik;
- We informeren ouders/verzorgers over hoe om te gaan met grenzen stellen en afspraken maken met hun kinderen over bovengenoemde onderwerpen;
- We versterken de gezondheidsvaardigheden van inwoners om een (juiste) keuze te kunnen maken;
- We stimuleren gemeentelijke en externe professionals, waaronder de (sociale) wijkteams, om gezondheidsvraagstukken, zoals leefstijl en gezond leven, mee te nemen in de gesprekken die zij met inwoners voeren;
- Voor diverse doelgroepen, zoals arbeidsmigranten, jongeren met een migratieachtergrond, laaggeletterden of inwoners met psychische kwetsbaarheid hebben we extra aandacht. Dat geldt ook voor inwoners die kampen met de gevolgen van zoönose (ziekte die van dier op mens overdraagbaar is, zoals q-koorts of corona). We kijken daarbij of voor hen juist een stedelijke, doelgroepgerichte benadering effectiever is, zodat ze kunnen (blijven) meedoen in de samenleving.

Mentale kracht en weerbaarheid

Bij mentale gezondheid hebben we het over: mentale kracht en weerbaarheid. We hebben steeds vaker te maken met een veranderde omgeving, hoge verwachtingen, meer prikkels en meer afleidingen. Hoe gaat iemand om met (groeps)druk? Hoe weerbaar is iemand? Met wie kan hij/zij hierover praten? Tegenslagen horen bij het leven. Niet alles is op te lossen. Maar hoe gaat iemand daar mee om, ook met life-events, zoals geboorte, huwelijk, echtscheiding en/of overlijden? Op welke manier geeft iemand dit een plek? Alles wat we doen, heeft invloed op de mentale gezondheid. Mentale uitdagingen spelen bij alle thema's en bij alle doelgroepen en levensfasen. Onze focus ligt op de jeugd, jongeren en bij volwassenen die relatief vaker gezien (chronische) ongezonde stress ervaren.

Wat willen we bereiken?

- Minder ervaren groeps- en prestatiedruk bij de Osse jeugd en jongeren;
- Minder ervaren prestatiedruk en minder psychische aandoeningen bij volwassenen;
- Minder suïcide(pogingen) in Oss.

Hoe doen we dat?

- We stimuleren (laagdrempelige) ontmoetingen;
- We willen dat professionals samen met inwoners en inwoners onderling meer het gesprek met elkaar aangaan (bij problemen). Alleen al vragen aan iemand hoe het gaat, dat werkt;
- We stimuleren het belang van verbondenheid, ontspanning, vertraging en rust;
- Juist binnen dit thema maken we gebruik van de inzet van ervaringskrachten en ervaringsdeskundigen.

Prettige woon-, school- en werkomgeving

De meeste inwoners besteden veel tijd thuis, op school of op hun (vrijwilligers)werk. In deze omgevingen liggen dus veel kansen om een gezond leven makkelijker te maken. We zien een prettige woon-, school- en werkomgeving als voorwaarde om in een goede gezondheid te kunnen leven.

Wat willen we bereiken?

- Meer inwoners wonen in een gezonde woning om gezondheidsklachten te voorkomen of verminderen;
- Meer scholen en kinderopvangcentra hebben een gezond binnenmilieu;
- Meer gezonde keuzemogelijkheden voor jeugd en jongeren in het onderwijs. Het onderwijs heeft een belangrijke rol in het signaleren en voorkomen van gezondheidsproblemen bij de jeugd en jjongeren;
- Meer werknemers bij Osse werkgevers zijn actief bezig met vitaliteit: fysiek en mentaal;
- Minder ongezonde keuzemogelijkheden en verleidingen in de omgeving waar jongeren relatief vaak komen, zoals schoolomgeving of sportomgeving.

Hoe doen we dat?

- We optimaliseren de samenwerking met woningbouwcorporaties om het belang van gezondheid structureel een plek te geven in hun beleid, bijvoorbeeld in de prestatieafspraken met gemeente. Daarbij valt te denken aan zowel de fysieke (ventilatie, groen, bereikbaarheid) als sociale aspecten (ontmoetingsplekken, relaties met buren);
- We optimaliseren onze samenwerking met het onderwijs om onder meer het belang van de volgende onderwerpen een plek te geven in het beleid: gezonde leefstijl, mentale weerbaarheid met bijbehorende vaardigheden die daarvoor nodig zijn en scholieren die met een vorm van actief vervoer naar school gaan;
- We stimuleren kinderopvang en het onderwijs gezond voedsel de norm te maken, kinderen voldoende te laten bewegen en ouders te betrekken. Ook vragen we hen het belang van water drinken in plaats van suikerhoudende drankjes te promoten;
- We optimaliseren de samenwerking met werkgevers om vitaliteit voor hun werknemers te bevorderen en structureel een plek te geven in hun beleid. Daarbij ligt onze focus op de volgende onderwerpen: mantelzorg door werknemers, doorwerken na pensioen, leven lang ontwikkelen, fietsplan/ werknemers die met een vorm van actief vervoer naar werk gaan, informatie voor leidinggevenden/bestuurders welke mogelijkheden er binnen het sociaal domein zijn voor hun leden/medewerkers/vrijwilligers (bijvoorbeeld voor hen met een laag inkomen).

Een groene en beweegvriendelijke leefomgeving

De World Health Organization (WHO) becijferde dat 29% van de 'ongezondheid' ontstaat door leefomgeving en leefomstandigheden. Veel verschillende factoren in de leefomgeving hangen samen met gezondheid. Denk aan prettige wandelpaden, snelle fietsverbindingen, plekken waar je gezond eten kunt krijgen, rustige parken of plekken waar je natuur kunt beleven. In het kort maken drie onderdelen het verschil voor een gezondere leefomgeving:

- De leefomgeving is prettig, aangenaam en toegankelijk;
- De leefomgeving stimuleert en ondersteunt gezond gedrag en leefstijl;
- De leefomgeving heeft zo min mogelijk negatieve gezondheidseffecten.

De gemeente werkt aan deze drie onderdelen met maatregelen die de gezondheid beschermen en de gezondheid bevorderen. In deze visie ligt de nadruk op het versterken van gezondheid in het dagelijks gedrag. De eerste twee onderdelen staan daarom centraal in de ambities voor deze visie.

Wat willen we bereiken?

- Een aantrekkelijke openbare ruimte om te bewegen, ontmoeten, spelen en sporten. Dat draagt bij aan een betere gezondheid van inwoners, betere leefbaarheid en meer participatie van kwetsbare groepen;
- Een sterke sociale samenhang in wijken, dorpen en buurten;
- Een toegankelijke leefomgeving voor alle inwoners, waarbij we rekening houden met de verschillende behoeften van inwoners in andere levensfasen en doelgroepen (gender, cultuurachtergrond);
- Meer gebruiksgroen in de gemeente, omdat natuur en groen onder meer een positief effect hebben op de mentale en fysieke gezondheid. Gebruiksgroen betekent het actief benutten van groen, zoals sporten, wandelen, spelen, tuinieren en recreëren;
- Inwoners voelen zich thuis in de buurt en nemen zelf verantwoordelijkheid om hun buurt prettig leefbaar te houden.
- Inwoners maken meer gebruik van gezonde vormen van mobiliteit, zoals lopen, fietsen en andere vormen van actief verplaatsen;

Hoe doen we dat?

- We werken samen met inwoners aan een gezonde leefomgeving. Vooral in hun eigen buurt, wijk of dorp hebben inwoners behoefte om mee te praten;
- We zorgen voor voldoende en toekomstbestendige plekken om te bewegen, ontmoeten, spelen en sporten in de openbare ruimte. We vragen hier letterlijk ruimte voor. Deze plekken zijn uitnodigend, faciliterend en toegankelijk. Ook op informele plekken, zoals groen, parken, stoepen en pleinen zijn zo veel mogelijk geschikt voor bewegen, ontmoeten, spelen en sporten;
- We investeren meer in wijken, dorpen en buurten waar gemiddeld genomen meer inwoners wonen die moeite hebben met rondkomen en/of inwoners die een vergrote kans ervaren op (chronische) ongezonde stress. Vaak wonen mensen met gezondheidsachterstanden in wijken waar de gezondheidsbescherming minder goed is gewaarborgd. Ook zijn dit omstandigheden waar de bewoners zelf vaak geen invloed op kunnen uitoefenen;
- We stimuleren lokaal, gezond voedselaanbod, ook in gemeenschappelijke vormen zoals buurt(moes) tuinen. Door lokaal voedsel te verbouwen, zien inwoners waar het voedsel vandaan komt, gaan ze bewuster om met voedsel en kunnen ze hier zelf keuzes in maken;
- We maken gebruik van de Osse maatlat. Dat is de lokale uitwerking van de landelijke maatlat voor klimaatadaptief bouwen, specifiek voor de gemeente Oss. De maatlat is al opgesteld met criteria voor ruimtelijke projecten ten aanzien van biodiversiteit, vergroening en klimaatadaptatie. Een logische vervolgstap van deze maatlat is deze uit te breiden met criteria voor gezondheid;
- We geven aandacht aan ontmoeting tussen nieuwe bewoners bij gebiedsontwikkeling;
- We zetten in op meer natuur- en cultuurbeleving in de leefomgeving van dorpen, wijken en buurten en in het buitengebied;
- We zetten in op meer groene routes en groene verblijfsplekken;
- We werken aan het laagdrempelig en toegankelijk maken van maatschappelijke voorzieningen, waaronder gemeenschapshuizen;
- Gezondheid is integraal onderdeel van de afweging bij ruimtelijke ontwikkelingen;
- We stimuleren actieve mobiliteit bij de (her)inrichting van wijken, dorpen en buurten.

3. Verbinding tussen specialismen in het gemeentehuis

Om onze missie te bereiken, is ook verbinding, een integrale aanpak en samenwerking tussen specialismen in het gemeentehuis essentieel. Samenwerking tussen specialismen binnen het sociaal domein als Volksgezondheid, Wet maatschappelijke ontwikkeling (Wmo), Jeugdwet, Werk, Inkomen, Armoede, Onderwijs zijn vaak de vanzelfsprekende samenwerkingen. Net als regionale samenwerkingen, zoals tussen gemeente en zorginstellingen. Maar veel gezondheidswinst is ook te boeken binnen het veiligheidsdomein, economisch domein en ruimtelijk domein. Het sociaal domein treedt daarbij op als adviseur en verbinder.

We geven gezondheid een hoge prioriteit in gemeentelijke visies, beleidskaders en plannen

We agenderen gezondheid in gemeentelijk beleid. We willen het gezondheidsperspectief laten meewegen in elk beleid. Zodat ieder nieuw beleid bijdraagt aan de gezondheid van inwoners. We willen vroeg in een proces de stellers informeren om gezondheid mee te nemen in hun plan.

Wat willen we bereiken?

Alle specialismen in het gemeentehuis houden in beleid rekening met het belang van gezondheid. In visies, beleidskaders en plannen is de gezonde keuze aantrekkelijk en toegankelijk. Dit betekent niet dat we het roer volledig omgooien binnen bestaand beleid. Maar wel dat we vanuit gezondheidsperspectief waarde toevoegen aan nog op te stellen visies, beleidskaders en plannen.

Hoe doen we dat?

- Toetsen op gezondheid voor een integrale afweging bij ruimtelijke ontwikkelingen, is met de komst van de Omgevingswet essentieel geworden. Denk daarbij aan gebiedsvisies en omgevingsplannen. Daarom willen we gezondheid bij ruimtelijke ontwikkelingen laten meewegen vanaf de start van een ontwikkelproces, aansluitend op de gebruikelijke procedures. We gaan aan de slag met het opstellen van een gezondheidstoets. We maken zichtbaar hoe gezondheid geraakt wordt, en dragen bij aan het integraal afwegen van gezondheid in het gemeentelijk beleid. We adviseren op basis van gezondheidskennis over ruimtelijke keuzes;
- Het belang van gezondheid blijft voortdurend op het netvlies staan bij het het sociaal domein, veiligheidsdomein, economisch domein en ruimtelijk domein. Daarom investeren we in samenwerkingen tussen specialismen en laten we vaker het gezicht aan elkaar laten zien, zodat we het goede gesprek kunnen voeren;
- We spelen in op en zijn bestendig voor actuele, regionale, landelijke ontwikkelingen. Wat nu ac-

tueel is (bijvoorbeeld vapen) kan dat over een aantal jaar niet meer zijn. De maatschappij verandert. Dat geldt bijvoorbeeld voor wisselend kabinetsbeleid. Of voor nieuwe wetgeving die extra inzet vraagt van ons als gemeente en/of andere organisaties. Denk aan de nieuwe Wet integrale suïcidepreventie. We kijken daarbij eerst of aansluiten bij al bestaand beleid of huidige samenwerkingsvormen wenselijk is.

Monitoren

We willen dat de kwaliteit van leven van zoveel mogelijk inwoners zo hoog mogelijk is. Om te weten hoe de kwaliteit zich ontwikkelt, zetten we in op het volgende:

- We volgen de jaarlijkse onderzoeken van de GGD. Waarbij de GGD ingaat op alle genoemde vijf thema's bij speerpunt 2 uit deze visie. Elk jaar voert de GGD een onderzoek uit naar inwoners in een andere leeftijdscategorie. Elke leeftijdscategorie is om de vier jaar aan de beurt. De resultaten zijn te vinden op de *Brabantscan: Home | Brabantscan*. (kinderen 0-11 jaar, jeugd 11-18 jaar, volwassenen 18-65 jaar, senioren 65+);
- We hebben in 2025 gebruik gemaakt van het Osse digitale burgerpanel. In 2025 beoordeelden de respondenten uit het burgerpanel hun eigen gezondheid met een 7,3. We streven naar een rapportcijfer van 7,5. De komende jaren blijven we de gezondheid van het burgerpanel periodiek meten.
- Om te bepalen of inwoners een betere kwaliteit van leven hebben, kijken we naar:
  - » de als (zeer) goed ervaren gezondheid van alle inwoners, die de GGD en het RIVM meten. Dit percentage is de laatste jaren gedaald van ruim 75% naar een kleine 69%. Wij streven weer naar een percentage van 75%;
  - » de als (zeer) goed ervaren gezondheid van jongeren in gemeente Oss. We streven naar een percentage van 65%. Nu is dat 61% in de gemeente Oss en 65% in de regio. Om de gezondheid van jongeren te blijven meten, gaan we aan de slag om jongeren meer te betrekken bij het monitoren;
  - » de levensverwachting in goed ervaren gezondheid. In gemeente Oss ligt dat jaartal op 65,9 jaar. In de regio 66,8 jaar. We streven naar het jaartal dat op het gemiddelde van de regio ligt. We sluiten daarbij aan op de ambitie van de Provincie Noord-Brabant: drie gezonde levensjaren erbij voor iedere Brabander;
- We sluiten aan bij de vierjaarlijkse monitor van het regionale project drugs SKIP, die het drugsgebruik onder jongeren meet;
- Binnen het platform genoemd onder speerpunt 1 maken de aangesloten organisaties zelf afspraken over monitoren;
- We maken gebruik van de zogenaamde wijkfoto. We willen dat professionals in wijken, dorpen en buurten, zoals de wijk- en dorpsraden, hier gebruik van maken. Zodat zij weten waar ze op basis van cijfers op kunnen inzetten. Uiteraard in overleg met inwoners. Op basis daarvan kunnen zij doelen formuleren en projecten opzetten;
- Via de monitor Gezonde Leefomgeving houden we de ontwikkelingen bij op de thema's zoals beweegvriendelijke leefomgeving en groene leefomgeving.

Oss is een Global Goals gemeente. De Osse gezondheidsvisie draagt bij aan: